

ÉGŐ LÁRMAFÁK FÉNYE KÖLTÖZÖTT KÉPEINKBE

Bálint Tamás

– beszélgetés Hlavathy Károly fotóművésszel –

Képpé formálva, amit a fényképezőgép megörökített, mondom el mindazt, amit éreztem és láttam. Fotós létem egyfajta számadás négy évtized „látvájáró” vándorlásaim időszakáról – vallja Hlavathy Károly a fotográfusi pályájáról.

– Honnan indult ez a vándorlás?

– Gyermekkoromban festőművész szerettem volna lenni, példaképem Laci bácsi volt, a falusi mozigépész. Hegyvidéki tájakat, házikót, kis patakokat, rajta apró hidat, legelésző őzikéket és egyéb giccsfestészeti alkotásokat festett az újonnan épült házak tornácainak falára. Édesapám mellett viszont (aki tanító bácsi, és jól rajzolt) idővel megértettem, hogy nekünk miért nincs őzike a falon, valamint csillámüveges vakolat a homlokzaton. A középiskolában aztán felfedeztem a műszaki rajzot. Egy ideig kacérkodtam a műépítészet gondolatával, de belátva, hogy rajztehetségem oda nem elég, az építőmérnöki kar mellett döntöttem. 16 éves koromban kaptam az első fényképezőgépet. Fotóztam, érdeklődtem, tanultam, és idővel rájöttem, hogy a gép lehet „az ecset”. Értelmet kapott a fotográfia, mely később szenvedélyé, életformává alakult.

– Feltűnően szerteágazó az érdeklődési területe, szociofotók, aktok, portrék, tájképek, az épített örökség visszaadása jelzik útját. Hol talál rá a témára?

– Visszautalnék a vándorlásaimra, azok alakítottak. A Szatmár megyei Szaniszló 1955-1970 között többségében svábok lakta település közel a magyar határhoz. Tanító család gyermekeként tanultam a helyi iskolában, jártam tavaszi akácerdőben, égető forrásokban búzatáblákon, sárga homokdűnékre ültetett szőlősben, dinnyeföldeken.

Az ezt követő nagykarolyi gimnáziumi éveket meghatározta a világszerte lázadó fiatalok béketüntetése a szeretet és szabadság jegyében. Kettészakadt a világ. A határmentén teljes volt a kulturális emigráció. Magyarországi rádióból hallgatunk zenét, magyar televízióban néztük a másokról szóló híreket, kisütlevéllel Debrecenbe jártunk „csencselni”, és Pestre szöktünk koncertre, moziiba, múzeumba. Majd a katonáévek következtek Désen, a román népi hadsereg az erőfitogtatás intézménye, a kaszárnya a kiszolgáltatottság, a félelem, a diszkrimináció, az ok nélküli megtorlások színhelye.

1975–80 között a műszaki egyetemi évek következtek, ekkor Kolozsvár az erdélyi magyar diákság szellemi mentővára volt. A diáknegyed fergeteges élete magával ragadott, belesodort az érzelmek örvényeibe, a nagyváros forgatagából a nyugati szigethegység kies tájain át a diák fotóklubba. A pihenés vagy kikapcsol-

lás nyugalmát és a nyári nagykirándulások szabadságát keresztezték a szocialista nevelőmunka táboraival, a hősies diákélet önrendelkező, önálló, önkritikus, öndicsérő és önbiztató kötelező momentumai. A fotóklub alkotóműhely volt, ahol a felgyűlt „kimondhatatlan” a kifejezés útjait kereste.

Végül a Székelyföld 1980-tól a hagyományörző, nemzeti identitást viselő, szülőföldjükhöz ragaszkodó szabad emberek földje. Négy év alatt kivitelezett öt éves terveket teljesítettünk, és közben esztelenül bontottunk és romboltunk: házat, templomot, iskolát és várat. A pusztítás és pusztulás fenyegetettsége, a félelem, az öttagúra gyarapodott családom, mindennapjainak bizonytalansága ráncolt és keményített éveken át. A vers, a dal, a könyv volt a fegyvere az elenszegülőnek, és mi megtanultunk olvasni a sorok között, égő lármafák fénye költözött akkori képeinkbe.

Látvájárás

– Mi inspirálja?

– A tanulás, az alkotócsoportok (fotóklubok) ösztönző ereje, az építőmérnöki munkával járó rengeteg tehervezetést a tudatos „látvájárás” elsajátításához. Meglátani, kiválasztani, dönteni és exponálni. Kezdetben a megörökítés, a mentés és megmentés gondolata kísért. Jártam templomok, kúriák, iskolák, malmok, parasztházak, sírkövek között, és néztem szét a tájba templom tornyából, vár faláról, patak partjáról. Félénken pillantottam be rést nyitott kapun, kivilágított ablakon, nyitott templomajtón udvarba, házba. Zavartan köszöntöttem a velem szembejövő falusi embert vagy szólítottam meg a padon ülő nényt. Évszázadok történetét őrző falakat, beléjük szövődő emberi sorsokat, útját kereső vándort, halottaink zaklatott, háborgó lelkét, és fájó fájdalommal láttam.

Városban lakom, és a falut választottam fotózásaim helyszínéül. Mert akkor szeretek igazán fényképezni, ha otthon és jól érzem magam. Otthon, ahol az emberek köszönnek egymásnak az utcán. Otthon, ahol idős emberek arcán régi ismerősök és barátok vonásait velem felfedezni. Otthon, ahol egy baktató lovasszeker néhai poros utcák emlékét idézi fel, és jelentéktelennek tűnő apró dolgok tűnnek elő. Otthon, a faluban, ahol nincsenek gazdátlan kutyák!

Szemfedő ablakok leomlott falak előtt

– Mennyire valós még ez az idilli falukép?

– A székelység ittlétének, múltjának és jelenének élő bizonyítéka a falu, azáltal, amit hagyatékként magában hordoz. Sorsának, fennmaradásának vagy pusztulásának kérdése újra időszerűvé vált. Olyan pusztulás fenyegeti, amire talán nem is gondoltunk volna akkor, amikor a hatalom bulldozerekkel támadt a falvainkra. Most mi folytatjuk a munkát: lebontjuk a nagy tanyaházakat, „átépítjük” a legszebb kúriát, „felújítjuk” a régi iskolát, a középkori templomunk falát.

Háromszék épített örökségét 247, jegyzékbe foglalt épület képezi. 2003 júliusában az inventárium újabb kiegészítésre szorult, több esetben a „lebontották”, „átépítették” vagy „összedőlt” jelzőkkel kell illetni egy-egy objektumot. Annak, amit építünk, jogos tulajdonosai vagyunk. Amit eleink építettek és ránk hagytak, felelős megőrzői, gazdái lettünk. Óvjuk, gondozzuk, ami reánk van bízva, mert szigorú számadással tartozunk a minket követőknek arról, amit „örökségünk” ideje alatt cselekedtünk.

Különös jelentősége van az ablakoknak. Utcára néznek a házak és látnak minket. Ha egy sötét szobába egy keskeny résen át fény szűrődik be, a szembeállított falra vetíti a kinti világ valós, de fordított képét (cameră obscură). Így képezi a falra az ablak az előtte történő, múltó valóságot. Ezért a ház belseje kettős létet él. Egyet, a valós, a benne lévőket, álló, múltó mivoltukban, és egy másikat, a falra vetített, fordított képét a kintinek. A záródó ablakok szimbolizálják, az ijesztő látvány elől úgy menekül az ember, hogy eltakarja a szemét. Háza belső létét, otthona meg-

hittségét úgy akarja óvni, hogy zsalugáterrel takarja el az ablakot. Szemfedő, halott az ablak, ha a mögötte álló fal leomlott.

Stúdió és akt

Külön műfaj, talán az egyik legnehezebb. Nem véletlenül kötelező „tantárgy” a művészi okulásban. Az aktfotó nem tárgyi megközelítésben válik gondolattá a fotós elméjében. Számomra az alany nem modell, hanem munkatárs, a stúdió sem stúdió, hanem műhely, és csak a közös munkánkból készülhet igazán jó portré vagy aktfotó. Az akt nem a leplétől megfosztott ruhátlan test, nem a megszeppent arc zavart tekintete, nem a feszengő görcsös póz, nem a jóérzés határait sértő, bájakkal kecsegtető magamutogatás, nem az öltözék alól kifürkészett meztelenség, nem az intimitásában turkáló, szenzáció-hajhász fotós munkája. Az aktfotó felfedezés, a szem elől rejtett világgal való találkozás, tisztelettel való megközelítése az anyagnak, testnek és léleknek.

– Miképp maradhat meg a fotózás ma művészetnek, hogy ha a technika már mindenki számára elérhető? Hogyan juttatható el a közönséghez a fotóművészet ekkora zajban?

– A fotográfia új évszázadát éljük. Manapság nincs olyan pillanata egy napnak, hogy valahol ne csattanjon egy zárszerkezet, ne

rögzítsen egy képet egy fényérzékeny felület. Elszaporodtak és hozzáférhetővé váltak a képrögzítő eszközök, tömegjelenség lett a fotózás. Jó hír, hogy a fényképező emberek között mind több az olyan, akiben fokozódik az igényesebb fotográfia iránti érdeklődés. Emiatt válnak szükségesszerűvé a fotós közösségek, fotóklubok, alkotócsoportok. A klub számunkra fórum, lehetőség arra, hogy alkotásainkon keresztül magunkra találjunk a fotóművészetben. Törekvésünk a tartalmi fotográfia irányába terelni a tudásunkat.

– A Mohos fotóklubnak nem csupán elnöke, alapítója is volt évtizedekkel ezelőtt...

– A Mohos S egy sepsiszentgyörgyi és környékbeli fotósokból álló nyitott alkotóműhely. A tagságot semmilyen feltételnek vagy próbatételnek nem kell eleget tenni. Egy élő, közvetlen emberi kapcsolatokra épülő közösség vagyunk. Aki nálunk jól érzi magát, társakra talál a fotográfiában. Nem oktatunk, nem képzünk profi fotósokat. Közös tanulunk, és segítünk egymásnak a tartalmi-képi alkotás irányába terelni fotós tudásunkat. Negyvennél is több nyilvántartott tagunk van, legalább a fele aktív. 32 éves a klub, kiállításokkal jelentkezünk minden évben, a képeket szerzőnkénti csoportosításban állítjuk ki, nem zsűrizünk. Minden év augusztusában (Toró Attila szerkesztésében) van Szentgyörgyön egy nagy szabadterei kiállítás a városközponti Erzsébet parkban, a Magyar Fotográfia Világnapja tiszteletére. Több fotóklub több száz fotója lóg a fák között kifeszített spárgákon, ezernyi néző sétál a képsorok között. Az idén Szentgyörgy adott helyet a Székelyföldi Fotóklubok Szemléjének is a Visor fotófesztivál keretein belül, amelyen 19 kiállított képpel vettünk részt.

Nem vagyok versenyfotós, a klubot sem ebbe az irányba terelem. Az egyéni látásmódok kialakulását, a sokszínűséget pártolom és segítem. Többre nem futja, mert a tervezőmérnöki feladataim kellőképpen igénybe vesznek. Három évtized alatt már beleféheredtem, de nagyon szeretem a klubtársaimat, a baráti hangulatot, közös rendezvényeinket, hétvégi családi kirándulásainkat.

HLAVATHY KÁROLY 1955-ben született a Szatmár megyei Szaniszló községben, Sepsiszentgyörgyön él és alkot. Építőmérnökként végzett, fotóművészeti pályáját számos egyéni kiállítás fényjelzi, a háromszéki fotósélet meghatározó személyisége, a helyi Mohos fotóklub elnöke. A Romániai Fotóművészek Szövetsége, a Magyar Fotóművészek Világszövetsége, a sepsiszentgyörgyi Gyulai Ferenc fotóművészeti egyesület, az EPHAP (nemzetközi alkotócsoport) tagja.